

dius», MrnVayreda (*Sang Nova*, iv, ix, 301). «En la tenebrosa fúria de l'avar, que es delecta en la contemplació de les monedes *agombolades*, que sent la gelosia del seu or, com pot sentir l'amant la gelosia de l'hermosa dona adorada, hi ha una bella desconfiança en el morir --» Coromines, en l'autògraf de *La Vida Austera* v, 1, però apareix canviat en *apilades* en l'imprès, des de la primera edició (p. 299; O. C., 789b).

Potser en aquestes rectificacions, o en algunes, tingué part una crítica que feien alguns a aquest ús, i que veiem expressada pel Sr. Lluís B. Nadal (fill de Vic, cf. *BDLC* vii, 364), que en un diari de St. Hilari Sacalm, *L'Estimada*, blasmava com a «barbarisme» *agombolar les multituts* «quan lo que s'*agombola* són els infants en el bressol» (cita en *BDLC* vii, 164). Val a dir que entre LBNadal d'una banda i Genís Ag., Pons Gallarza, MrnVayreda, Massó Torrents, Coromines, i fins Verdaguer, de l'altra, tendim a donar la raó als últims (vegeu-ne encara cites de Pons Mass., VCatalà i Josep Pla en l'*AlcM*).

Aguiló (mallorquí i molt sotmès a la influència vigatana), després d'exemples del sign. (b), observa «els autors moderns li fan significar *replegar*, *acumular*»; però si aquí hi ha crítica és molt reservada; més que més tenint en compte que entremig hi posa «unir, juntar»: «s'hi *agombolà an es costat per parlar una estona*», Mallorca, ço que al capdavant és ja més a la vora de (a) que de (b). La cosa de seny sembla admetre que totes dues accs. són legítimes, i això va fer el *DFa*, posant-les una darrere l'altra a l'article *agombolar*.

Tampoc no hem de rebaixar la importància i antiguitat de l'altre significat. El tenim en els millors clàssics mallorquins: «De puig en puig el cor vola / i els abraça d'allí dalt: / abraçada que *agombola* / i refa mon cos malalt», MrnAguiló, en uns versos del segon quart del segle (*Antol. Poët.* 1975, 132); «L'amistat --- en calma sereníssima / escalfa els escollits que s'hi *agombolen*, / com a l'ardor benèfica / de la volguda llar on riu la flama», Costa i Llobera (1906, *Horacianes* xi, 3b); «L'arbre antic *agombola* més que el jove: / per bressar l'infantó, la dona vella / té la falda més tova / i el saluet més dolç que la donzella», Jo. Alcover (1918, *Proverbis dels Poemes Bíblics*, O. C., 99); i naturalment, en d'altres, de poca estatura: «institucions benèfiques --- que fan un bé immens a les ànimes i *agombolen* milenars de Pobres, i satisfan mil necessitats», AMAlcover (*BDLC* x, 1919, 487). Per a Eivissa, veg. infra els derivats, que apunten al mateix.

I també hi hagué aquest ús en escriptors del Princ., tan independents com Noller: «Tothom coneix a tres o quatre jayets, faltats de medis per impossibilitat física, y no'ls deixaran morir pas de fam ni dormir a terra: no mancan bones ànimes que 'ls *agombolan* y mantenen, y que fins los hi pagaran la caixa» (*Notes de c.*, 1883, 199); *AlcM* en dóna una cita posterior de Narcís Oller i una de Maragall. El *DAMen.* posava *gombolar-se* com igual a *adondar-se* i aquest=*acostumar-se*, i *acomodar-se*, i el *Dicc.* de Tarongí (*Un Mall.*); «acomodar-se, rebre y tenir consol o conhort en alguna adversitat o contrarietat; posar-se ab tota comoditat

y abric»; el *DAG.* «aconsolar un infant, escalfar-lo quan té fret, acariciar-lo quan està enfadat etc.»; amb una frase de Mataró «ni temps tenia (una dona que tot lo dia havia treballat) d'*agombolar* la família», i *agombolar-se* «arroparse, escalfar-se; figuradament enriquecerse» (darrere Mataró és possible sospitar la figura, autàrquica més que sàvia, del pontífex floralista Fc. Matheu).

Per a l'etimologia ja hem vist que Balari (si ell és el crític de l'*Atl.* de 1877, com sembla) ja pensava en *CUMULARE*. I aquesta fou també la idea de Spitzer (*NphMgn.* 1913, 157ss.), que repeteix abreujant en una nota de pas en *LexikK*, p. 47, on parteix per a *agombolar* i *gomboldar* de *CUMUL(IT)ARE*. Fet i fet és l'única cosa més o menys raonable que s'ha dit fins ara.¹

Car més tard, en *Arch. Romanicum*, vol. ix (1925), mostrant-se insatisfet —i no li mancaven raons per estar-ho— ho empitjora amb una de les seves combinacions complicades i a base de mots postulats i inversemblants: ll. *CUMBERE* encrueat amb un *CUBULARE* derivat de *CUBARE*. Ni aqueix *CUBULARE ha existit, ni hi ha base per postular-lo, ni és possible fonèticament admetre que en català es conservés la -*MB*- primària de *CUMBERE*, grup que en català s'hauria reduït a -*m*-. I llavors, per explicar *gomboldar* ha de recórrer encara a contaminació de *cuidar*, *guardar* «o un altre mot».

La primera suggerència era més seductora, en particular per la seva simplicitat. Tanmateix no convenia, ni el convencé a ell, perquè: 1) per explicar la -*b*- caldria suposar que primer *CUMULARE* va passar a *comblar, tal com en el fr. *combler*, *comble*, i que després hi hagué una regressió o un compromís amb un tractament més savi que acabés donant *combolar*, *gombolar*, cosa ja força complicada; 2) la -*b*- s'hauria hagut de contagiar després a aqueix *CUMULITARE (que sols podia donar *gomoldar); 3) el mateix *CUMULITARE és un postulat (res d'això, és clar, en el *REW*), però un postulat no legítim segons les normes morfològiques del llatí, que no admet derivats en -*itare* sinó com a freqüentatiu de verb, verbs que han de ser, en -*ERE*, -*IRE*, i no pas partint dels en -*ARE* ni de cap base nominal; i res no hi ha en llatí vulgar ni en romànic que ens doni peu a admetre-hi una excepció aquí. En resum el total trontolla massa, si no s'ensorra del tot.

Certament la forma *gomboldar* sembla que s'hagi d'explicar juntament amb *agombolar*. Car el significat és el mateix que en l'acc. *b* de *agombolar*, i la forma dels dos mots és tan semblant. Encara que només *agombolar* és patrimoni del català central (Bna. etc., on l'he sentit sempre), realment la fermesa de *gomboldar* està ben provada, no sols per l'aparició primera (la més antiga) en Belvitges, sinó per excel·lents autoritats. El *DAG.*: «cuidar, governar, tener sollicitud», amb la frase «si te'n vas de casa qui et *gomboldarà*?» que registra a Sallent. Ruyra va usar-lo ja en alguna de les seves narracions, com *Jacobè* (en *Marines i Boscatges*, 1904) «Que ningú et sap *gomboldar* com la teta», i en d'altres, que retraten el parlar de la gent de mar blanca, tant se val que siguin dels escrits de